

Aan: de leden van het ontwikkelteam M&M van Curriculum.nu
Betreft: reactie NVLM op jullie dilemma's en vragen



Breda, 5 juli 2018

Geachte leden van het ontwikkelteam M&M,

In deze brief willen we graag ingaan op de dilemma's en vragen die het ontwikkelteam M&M geformuleerd heeft. Wij gaan in onze reactie met name in op de eerste vraag die jullie stellen, omdat de andere vragen pas beantwoord kunnen worden als je weet hoe je de eerste vraag moet beantwoorden. Voordat we daarop ingaan, willen we ook nog iets opmerken over het proces sinds de tweede sessie.

Proces

- Wij hebben binnen de NVLM ons eigen proces ingericht vanuit de gedachte dat er een tussenproduct van een ontwikkelteam komt, waarop wij schriftelijk feedback kunnen leveren. Voordat we dat zouden doen, wilden we binnen het bestuur en met onze interne klankbordgroep onze aandachtspunten formuleren. Nu blijkt dat het ontwikkelteam M&M alleen feedback wil ontvangen via consultatiebijeenkomsten en niet via de website van Curriculum.nu. Daardoor komt onze eigen werkwijze in een vacuüm terecht. Wij gaan er echter vanuit dat het ontwikkelteam desondanks prijs stelt op onze schriftelijke feedback.
- Het blijkt lastig om consultatiebijeenkomsten met het ontwikkelteam M&M te beleggen. Wij hebben een gesprek gehad met één leraar uit jullie team en daarnaast geparticipeerd in het gesprek met alle vakverenigingen. Een bijeenkomst op 27 juni (bewust gepland na onze eigen klankbordgroepbijeenkomst van 26 juni) kon niet doorgaan, maar werd wel aangekondigd op de website van Curriculum.nu
- Er is de indruk ontstaan dat het ontwikkelteam wel veel tijd steekt in de contacten met de VGN en die vereniging ook vroegtijdig 'concept grote vraagstukken' laat zien, terwijl de andere vakverenigingen die informatie niet krijgen en het voor hen ook moeilijker is om een afspraak met leden van het ontwikkelteam te maken.

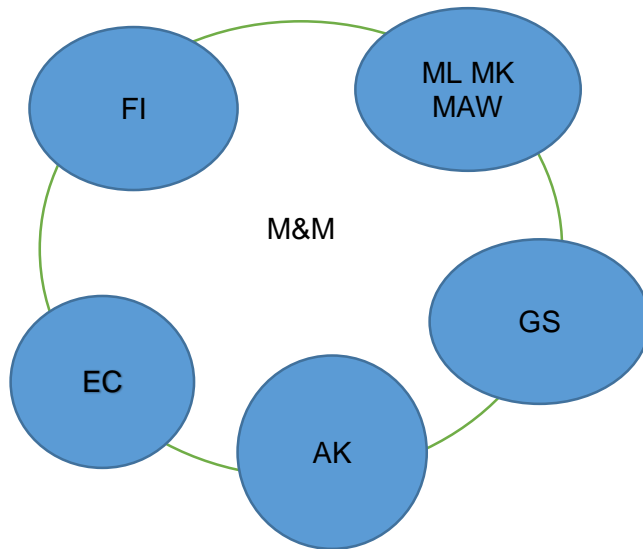
Wij hebben er begrip voor dat jullie ook een baan en een volle agenda hebben. Hetzelfde geldt voor ons. Toch hopen we dat het proces in het vervolgtraject beter en evenwichtiger gestroomlijnd kan worden. Vraag bijvoorbeeld elke vakvereniging om één datum en zorg dat op die datum enkele leden van het ontwikkelteam aanwezig kunnen zijn.

Inhoud

De hoofdvraag is ons inziens hoe een curriculum voor Mens & Maatschappij geordend zou moeten worden, waarbij de vakdisciplines elkaar merkbaar aanvullen en versterken. Je kunt dit als een probleem zien, maar volgens de NVLM heeft het ontwikkelteam veel moois in handen waarmee aan een rijk(er) curriculum voor M&M en de M&M-vakken kan worden gebouwd. De valkuil waar het ontwikkelteam in terecht dreigt te komen, is die van de losse thema's: zet negen of tien grote vraagstukken op een rij zonder dat duidelijk is waarom die zijn gekozen en in hoeverre ze het volledige terrein van M&M dekken. Bij maatschappijleer hebben we in het verleden geleerd dat dit soort thema's niet leiden tot samenhang voor de leerling. Wat ze bij het thema Massamedia leerden over politiek, konden ze bij het thema Mens en werk niet meer toepassen. Dat was toch een heel ander thema?

We willen jullie daarom adviseren om te beginnen met een 'basisstructuur' voor het curriculum van Mens & Maatschappij. Daarbij is wat ons betreft een uitgangspunt dat er vakspecifieke concepten, kennis en vaardigheden zullen zijn die wel in de producten van het

ontwikkelteam een plek moeten hebben, maar die niet passen binnen de basisstructuur voor M&M. In een plaatje zien we dat zo:



Bij het opbouwen van het curriculum zou het ontwikkelteam kunnen uitgaan van een aantal gemeenschappelijke kernconcepten, waar nodig aangevuld met vakspecifieke kernconcepten. Deze kernconcepten (wij denken bijvoorbeeld aan macht, ongelijkheid, globalisering, etc.) moeten vrij abstract zijn, zodat een groot deel van het M&M-gebied ermee gedekt kan worden. Op basis van deze abstracte kernconcepten kunnen dan concrete 'grote opdrachten' worden geschreven. Bijvoorbeeld: waarom is en was er ongelijkheid in de wereld (op verschillende schaalniveaus) en wat waren en zijn daar de gevolgen van?

Vervolgens is het goed om de vakperspectieven niet als een soort preambule te zien, maar die als integraal onderdeel in de basisstructuur op te nemen. Van de preambule bij de huidige examenprogramma's weten we dat die nauwelijks bekeken wordt. In de basisstructuur zouden we daarnaast ruimte willen maken voor gemeenschappelijke vaardigheden (informatievaardigheden, onderzoekvaardigheden) en (hogere orde) denkwijzen zoals denken in termen van oorzaak en gevolg en denken in termen van overeenkomsten en verschillen. Je krijgt dan de volgende basisstructuur:

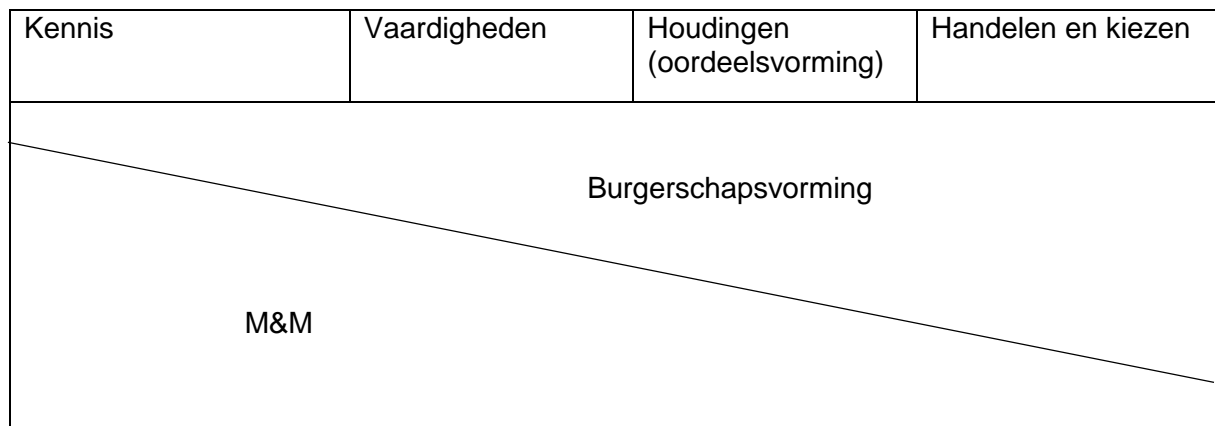
	M&M Concept 1	M&M Concept 2	M&M Concept 3
Economisch perspectief	Grote opdracht 1	Grote opdracht 2	Grote opdracht 3
Filosofisch perspectief			
Geografisch perspectief			
Historisch perspectief			
Politicologisch perspectief			
Sociologisch perspectief			
Vaardigheden: informatievaardigheden, onderzoekvaardigheden, redeneren en argumenteren			
Denkwijzen: denken in termen van verandering, denken in termen van oorzaak en gevolg (causaliteit), denken in overeenkomsten en verschillen (diversiteit), denken vanuit multiperspectiviteit, denken in structuren, denken in relaties en interacties			

Naast deze structuur kan er een lijst worden aangelegd van M&M-concepten die ook relevant zijn, maar die een niveau 'onder' de kernconcepten hangen. En een lijst met vakspecifieke kernconcepten. In welke contexten de concepten worden toegepast kan later worden bepaald in kerndoelen, examenprogramma's en voor een deel worden vrijgelaten. Op die manier kan ook de actuele context een plek krijgen in Mens & Maatschappij.

Ten slotte hebben we ons nog gebogen over de vraag hoe burgerschap en M&M samenhangen. Inhoudelijk hebben M&M en burgerschap veel raakvlakken, in de grote opdrachten van het ontwikkelteam Burgerschap zien wij bijvoorbeeld vooral veel 'Mens & Maatschappij'- inhoud. Wij zouden de samenhang tussen M&M en burgerschap als volgt willen zien. Beide gaan over onze samenleving op verschillende schaalniveaus (van lokaal tot mondiaal). Over die samenleving moet je kennis hebben, onder andere om je een mening te kunnen vormen en op basis daarvan te handelen en te kiezen. (Welke producten koop je, op welke partij stem je, etc.). Ook heb je vaardigheden nodig om in de samenleving te kunnen participeren. Welke aspecten daarbij benadrukt worden verschilt:

- Burgerschap richt zich met name op beargumenteerde oordeelsvorming en de keuzes die je als burger mag en moet maken. Daarvoor heb je kennis en vaardigheden nodig die essentieel zijn voor burgerschapsvorming.
- M&M richt zich met name op het aanleren van kennis en vaardigheden die noodzakelijk zijn om de samenleving te begrijpen en die gebaseerd zijn op de sociale en andere wetenschappen die als 'leveranciers' voor M&M worden gezien. Met deze kennis en vaardigheden kunnen leerlingen een standpunt vormen en keuzes maken. Deze laatste twee aspecten staan echter minder centraal dan bij burgerschap.

In een schema zien we dit zo:



We gaan ervan uit dat jullie in overleg met het ontwikkelteam tot goede onderlinge afstemming kunnen komen. Hopelijk zijn we jullie met deze brief van dienst geweest. De NVLM blijft graag meedenken in de volgende fase van jullie opdracht.

Met vriendelijke groet,

Namens de Nederlandse Vereniging van Leraren Maatschappijleer,

Hans Teunissen

Hans Teunissen, voorzitter